

v vrste sodelavcev, saj so ti sloji običajno pasivni tudi v zadevah realnega napredka.

Sodelovanje učiteljstva.

Problem kmetstva je nedvomno star in je njegove početke iskati v oni dobi, ko je poljedelstvo prenehalo biti edini poklic in so se iz kmetijskega stanu oddvojili posamezniki in ustvarili nove poklice. Toda to ni za nas aktualno. Zanimati se moramo le za problem kmetstva, kakršen je sedaj in predvsem v naši državi.

Pa tudi tu ne more učiteljstvo sodelovati pri celotnem kompleksu vprašanj, omejiti se nam je le na one, pri katerih je sodelovanje učiteljstva mogoče, pri katerih je potrebno, in pri katerih je sodelovanje naša dolžnost. Tu je predvsem moment splošnega gospodarskega napredka. Tu naj imajo odločilno besedo strokovnjaki, njim na čelu sreski kmetijski referenti.

V koliko bo tukaj mogoče teoretično in praktično sodelovanje, se ne more določiti z nekim povprečnim merilom, ker je to za sedaj močno odvisno od strokovne sposobnosti posameznikov, za budočo pa še bolj od tega, kako bodo učiteljska usposabljalna naša naraščaj za delo v vasi, ne samo umstveno, še bolj čustveno, da se učitelj na deželi ne bo smatral zapostavljenega, ampak enakovrednega, če že ne boljšega od tovariša v trgu ali mestu. Vsekakor pa že zamisel sodelovanja sama priznava, da se delo učitelja na kmetijsko-gospodarskem polju ne da podcenjevati. Kljub sodelovanju učiteljstva pa ostane in mora ostati gospodarski napredek našega kmeta torišče kmetijskih strokovnjakov, ki so na njem odločujoči činitelji. Iz tega bi sledilo, da bo učiteljstvo pri reševanju kmetijskega in kmetijskega problema neznamenit pomočnik. Temu pa ni tako. Poudaril sem, da je naše sodelovanje važno in naša dolžnost. To pa ne samo onih, ki so na kmetih doma in so več ali manj teoretično ali v praksi pro učili kmetijsko-gospodarska vprašanja.

Kmetijska strokovna izobrazba ni namreč vse. Ne posameznikov, ne narodov ne ocenjujemo samo po izobrazbi, temveč tudi po kulturi, in sicer po kulturi mnogo bolj, ker je izobrazba samo sredstvo za dosego smotra. Izobrazba se kaže na zunaj, je sicer lep lonec, a če se izobrazba ne družijo s kulturo, je lonec pač — prazen. Kadar pa gre za kulturna vprašanja, pa seveda brez učiteljstva ne gre, saj če bi šlo brez nas, bi nam narod mirno lahko odrekel pravico do naziva — učitelj.

Pri kulturni povzdigi naroda v splošnem in kmetijskega življa posebej pa mora sodelovati vsak izmed nas, ker se to delo prične že v I. razredu nižje narodne šole in se nadaljuje, dokler živi učitelj med narodom in narod okoli njega, pa naj si je aktiven ali upokojenec, naj živi pod Donačko goro, v Ljubljani ali Beogradu.

Da se naš narod v gospodarskem napredku ne more meriti z narodi srednje in zapadne Evrope, je brez dvoma. V kulturnem oziru bi si tega ne upal trditi, kajti če tudi nismo povsem na isti višini izobrazbe, ima kultura našega naroda mnogo samoniklih dobrin, ki so jih tako zvali kulturni narodi že davno izgubili.

Vendar pa opazujemo v bitnosti našega naroda nekatere negativne duševne pojave, ki so posledica sto- in stoletnega tlačanstva in katere bo treba prej ali slej izkoreniniti na ta način, da s primernim vplivanjem na duševnost oslabimo njihovo moč.

Poleg šole in knjige imajo na dušo naroda posebno velik vpliv javna predavanja, najučinkovitejše med njimi so državne manifestacije, katerih pa se masa naroda na kmetih ne udeležuje, ker se vršijo običajno v prometnih centrih in ne morejo priti v poštev kot glavni vzgojni faktor za širše plasti. O vzgojni vrednosti političnih shodov smo si takoj na jasnem, če le pomislimo na ton raznih govornikov iz dobe strankarskih bojev. Rav-

no radi tega pa prihajajo gospodarska predavanja vedno bolj v poštev kot vzgojno sredstvo.

Temu teoretičnemu razpravljanju bi se dalo ugovarjati. Da pa dokažem pravilnost izvajanj in osobito

potrebo sinteze pouka in vzgoje tudi pri odraslih,

preidem rajše v podrobnosti. Pri tem pa se hočem v glavnem točno držati v onem okviru, ki je določen sodelovanju učiteljstva s sreskimi kmetijskimi referenti.

Naš človek ima mnogo premalo samozvesti, zaupanja v samega sebe. Morda bo kmalu boljše, saj narodna šola z vsem udarom vzgaja naš narod k samoudejstvu, a za sedaj je nesamostojnost velika ovira tudi za gospodarski napredek kmeta. Samozvest je izgubil naš človek v dobi tlačanstva. Če mu je tujec vzel samozvest, mu jo lahko in mu jo mora svoboda vrniti.

Močni narodi imajo posebna gesla, s katerimi dvigajo zavednost in zaupanje v svojo bitnost posameznika in vsega naroda. Ti se sami imenujejo narod vitežov, oni narod gentlemanov, tretji so narod gospodov, četrti narod neskaljene pravičnosti in neki celo narod tisočletne klasične kulture.

In mi? Cankar nas imenuje narod siromakov, betežnikov in emeravil otrok. Tavčarjeva gospoda ima vsa nemška imena, Jurčič dopušča, da govore slovenski le kmetije in grajske služkinje. Še celo gromovnik Askerc v svoji navdušenosti »Mi vstajamo« sicer silno zagrozi, na koncu pa stisne repek in se ponižno opraviči, češ, saj ni tako hudo: »Kaj naša bo osveta, napredek in prosveta.« So sicer ljudje, ki verujejo, da je ta ponižnost nam prirojena. To pa ni res. Saj slišimo od padnikov, po katerih žilah se pretaka stoodstotna jugoslovanska kri prav resno in odločno govorijo »Ein Gott, der Eisen wachsen liess, der wollte keine Sklawen«.

Da se je naš narod navzel nevredne ponižnosti, je pač posledica mučne preteklosti, ko je moral vsak dan videti, da je tujec gospod, a on brez vseh pravic.

Več samozvesti.

Danes za tako čuvstvovanje ni razloga in je tako čuvstvovanje treba z vsemi sredstvi in povsod pobijati do popolnega iztrebljenja. Ob intenzivnem in sistematičnem delu vseh činiteljev, osobito pa učiteljstva in kmetijskih strokovnjakov bo to uspešno dokaj kmalu, saj sta ta dva poklica širokim plastem naroda najbližja in v najintimnejših stikih.

Ni sicer napačno, če govorimo v strokovnem predavanju o živinoreji na Danskem, vinarstvu na Francoskem, sadjarstvu na Južnem Tirolskem, zadružništvu na Češkem, a ne sme se to podajati na način, ki vzbuja obup in potrtost v sled spoznanja lastne nemoci. Nasproti tem visoko razvitim specialnim strokam je vzporediti velikansko prednost našega mešanega gospodarstva in zelo močno poudariti izredno ugodne klimatične prilike, ki nam mešano gospodarstvo omogočajo.

Ustaljena samozvest združena s čutom pravičnosti je med odločujočimi činitelji gospodarskega procvita. Samozvest pa je čut, etična dobrina in se kot taka ne da naučiti, ne vcepiti, ne ubiti v glavo, niti ne dokazati, treba jo je s trajnim vplivom na duševnost spojit z bitnostjo v nerazdružljivo psihološko individualnost. Samozvest je osnova za krepko aktivno delo.

Tyrš trdi: »Ne eden narod, kolikor jih je bilo na svetu, številni ali maloštevilni, ni poginil v svoji svežosti in dokler je bil kaj vreden, vsak se je zrušil brezbržen in zane-marjen.« Tu je prva parcela, na kateri naj orje učiteljstvo složno s kmetijskimi strokovnjaki.

oblikovanje sposobnosti za osebno in pristno doživljanje, a vzgojo (odn. vzgojenost) imenuje to sposobnost samo.

Tako se deli knjiga v 3 glavna poglavja:

I. govori splošno o metodi.

II. se posveča metodiki izobraževanja.

III. metodiki vzgajanja.

V ta poglavja uvajajo čitatelja »Uvodne misli« in kratka razprava o praktični pedagogiki, ki predmetno določa to panogo obče pedagogike iz njenega odnosa do teoretične pedagogike, do splošne kulture in raznih znanstvenih disciplin kot iz kratke predhodne analize samega pedagoškega dela.

Zaključno govori pisatelj o razmerju izobrazbe in vzgoje ter podaja s tem nekako sintezo našega dela pri vzgajanju in izobraževanju človeka. V 2 aksiomih izraža njuno medsebojnost in odvisnost.

Velik del vsebine tvorijo temeljite in globoke analize izobrazbenega akta in vzgojnega procesa, kot je sploh posebnost dr. Gogala-vega pedagoško-književnega dela v njegovih analizah, po katerih postajajo njegove razprave žalibog mnogim težko dostopne, a ki vodijo do finega razlikovanja na videz enotnih ali podobnih pojavov in pojmov v pedagogiki in po njem do globljega razumevanja pedagoških problemov. Ob analizi izobrazbenega akta in vzgojnega procesa se nadajajo dr. Gogali analogno do dve glavni stopnji odn. fazi izobraževanja in vzgajanja: zunanega in notranjega prisvajanja, ki ga sledi v razvoju preko duševne asimilacije do kritične in pravilnostne dejavnosti in končno do sproščene, doživljajno pristnega in osebnega osvajanja. Analizam priključuje metodiko teh poedinih stopenj vzgojnega in izobrazbenega dela.

Več prave poštenosti.

Drugi zanikerni plod našega hlapčevanja je neko pomanjkanje čuta za absolutno pravičnost. Da se takoj razumemo! Niti na misel mi ne pride, da bi očital celotnemu narodu duševni ali etični defekt nepoštenja. Tudi bi tega ne omenjal, ako bi nas ne klicalo nujno in resno delo pri vaškem zadružništvu. Kmetijske zadruge prihajajo že kasno, mnogo prekasno in vendar je veliko vprašanje ali sploh prihajajo. Načeti moramo vprašanje, zakaj zadruge še ni, oziroma, zakaj so se doslej obnesle pri nas le kreditne zadruge.

Zopet govori zgodovina. Gospoda je imela pravice, tlačanom je merila pravico samo v toliko, kolikor je pač bila slučajno razpoložena. Nešteto krat je šel v boj za staro pravdo, a pravice, zakonito zajamčene in sodniško izvršljive ni bilo. Da bi si naš človek začel iskati pravico sam v odkritem boju, za to je bil prešlab, iskal jo je v premetenosti in zvijači. Nihče mu ne more zameriti, imel je prav.

Današnje stanje justice je tako odločno, da je pravica zagotovljena vsakomur in v vsem obsegu. Vendar še najdemo dan na dan slučaj, ko se skuša bližnjika z zvijačo prevartiti. Če proda jabolko, so zgoraj res lepa, na dnu pa je manjvredno blago. Krmo ali slamo je treba čez noč razmetati, da se napije vlaže. Sejmskih mešetarjev je brez števila, na mostni tehtnici kaj radi slučajno naslonijo nogo na nepravilni kraj, popravljati znajo vino, če ni hotel Bog pravega ustvariti. Tudi nima vedno iste mere, za kupovanje je ta, za prodajo druga, osobito dobro delo pa izvrši, če uspešno prevarti organe finančne straže itd.

Vse skupaj to ni lepo, najhujše pa je, da se taki in slični čini ne smatrajo ne za greh po naukih cerkve, ne za kaj slabega v splošnem, baš narobe, smatrajo se take prevečnosti za junaške čine in se temu primerno z njimi bahajo.

Tu sem spada tudi tihotapstvo in nerealnost cen, za kar so nam tipičen primer nekateri potujoči krošnjariji.

Ta negativna stran duševnosti je sicer med narodom mnogo redkejša kakor pomanjkanje samozvesti, vendar razširjena toliko, da je v veliko kvar v trgovini z inozemstvom in je najresnejša ovira prepotrebemu kmetijskemu zadružništvu.

Predpogoj zadružništva je realnost v vsakem pogledu in geslo »Za pošten denar pošteno blago«. Vsaka zvijača, vsaka zahrbtnost se naposled maščuje, žal ne samo nad onimi, ki so krivi, posledice zadenejo vse. Tu je treba nastopiti odločno in brezobzirno in nastopiti proti tem pojavom tako dolgo, dokler jih popolnoma ne iztrebimo. To bi bila torej druga parcela, na kateri moramo skupaj puliti plevel, če hočemo pomoči kmetiskemu gospodarstvu.

Za pravo dobrodelnost.

Dovršeni idealist bo vedno revež, ker ne bo nikdar imel ničesar svojega. Še večji siromak pa je absolutni realist — sebičnej, ker ga najlepši uspehi nikoli ne zadovoljijo in mu ustvarjajo le nova hrepenenja. Naš človek ni brez idealov, a tudi realistična stremjenja so primerno razvita. Znano je naše gostoljublje, mnogokrat tudi pretirano. Ravno v sedanjih časih slišimo razne brezposelne, med katerimi je doberšen del lenuhov, da se še najuspešnejše berači v Jugoslaviji, če se le zna človek količkaj pretvarjati. Dobrodelnost je zelo lepa čednost, vendar bo treba tudi tukaj primernih ukrepov. Ob primernih prilikah bo treba govoriti o revščini in njenih znakih ter osobito poudarjati, da se prava revščina nikoli ne sliši iz ust, temveč vedno gleda iz nemih oči.

Z revščino je kakor z nevesto. Nobena ni veliko vredna, če se ponuja, dobro nevesto in pravo revščino je treba iskati in govoriti na samem z njo.

Posebno zanimivo je poglavje o vrstah vzgoje glede na kulturne vrednote, za katere je oziroma za katere naj bi postala gojenčeva duša »vzgojena«, to se pravi sposobna, da jih pristno in osebno doživlja. Dr. Gogala razlikuje tako gospodarsko, umetnostno, politično, narodnostno, etično, osebnostno, socialno, znanstveno in etično vzgojo, ki naj bi jih postal po možnosti deležen vsak človek, kot naj bi vzgajanje vzbujalo, razvijalo in oblikovalo vse človekove sposobnosti za pristno in živo osebno in resnično doživljanje vsega, kar je za njega kot človeka t. j. kot duhovno in kulturno bitje vredno.

Letošnje knjige »Kmetijske matic«

Za uspešen pouk iz kmetijstva in narodnega gospodarstva je treba učitelju vestne priprave. Še prav posebno pa mora učitelj v kmetijsko-nadaljevalni in učiteljski v gospodinjstvo-nadaljevalni šoli izbirati primerno snov. Ne moremo trditi, da imamo obilo izbire za take priprave. V zadnjih letih nam je priskočila na pomoč »Kmetijska matica« s svojimi publikacijami. V našem glasilu smo že nekajkrat omenili knjige, »Kmetijske tiskovne zadruge« in jih priporočali učiteljstvu, šolskim in učiteljskim knjižnicam.

Kakor vsako leto, je izdala tudi letos »Kmetijska matica« štiri knjige, katere bo učiteljstvo s pridom uporabljalo pri pripravi za kmetijski in narodno gospodarski pouk.

Koledar »Kmetijske matic« prinaša več člankov, med katerimi naj omenim v prvi vrsti poljudno razpravo inž. V. Sadarja o krompirju, našem najvažnejšem pridelku, ki

Toda to le tako mimogrede, ker je stranskega pomena. Omenil sem le radi dokaza za močno razvito karitativno čustvo.

Za državljansko vzgojo.

Demokracija, tolikokrat hvaljena, nešteto krat prokleta, povsod in ob vsaki priliki drugače tolmačena tudi pri nas ni povsem jasen pojem.

Ne bom se ne za hip spustil v strankarsko politiko, saj nam je političnih bojev na raznih osnovah več kot dovolj in če le kateri stan, je učiteljstvo najsrečnejše, da je konec raznih demagoških gesel. Rad bi poznal človeka, dobrega državljana, ki bi imel pogum, da zopet zaseje sovraštvo med ljudi. Ne torej zaradi mogočih bodočih političnih grupacij, ampak zaradi resnice same je potrebno, da pripravimo kmetijski sloj do tega, da čim prej spozna, kje je resnica in kje laž.

Tudi kmet naj kritično razmišlja razne politične programe ter se zaveda, da pot k uspehu ni ona, ki vodi gladko in ravno, kajti uspeh je vedno neke višje in po ravni poti je v višino dospeti nemogoče.

Programi strank so od nekdaj bili taki, da so se čitali kakor kaka visoka pesem, ki je imela videz, da so jo sestavljali idealisti v razpoloženju največjega navdušenja. V resnici pa gospoda, ki sestavlja program nove stranke, točno prouči najnujnejše potrebe prebivalstva, abstrahira na desno in levo, da bi prehitro ne prišla v zadrego, in program je gotov in sicer program, ki vleče, ker je osnovan na materialnih dobrinah in ki jasno govori o pravicah in ravno tako previdno molči o dolžnostih. Za vsakogar pa mora biti takoj jasno, da ne more obstojati nobena država, kjer bi si državljani vedno pridobivali novih pravic in se istočasno otrešali starih dolžnosti.

Nesporno pa je, da država kot najmočnejša društvena zajednica rabi in mora imeti člane, ki se ne zavedajo samo svojih pravic, ampak poznajo in so vedno voljni storiti svoje državljanske dolžnosti. Tudi tu velja načelo, kdor da skupnosti, državi ali narodu manj, kakor od skupnosti dobi, je za skupnost negativna postavka in se mu po pravici odrekajo državljanske časti.

Državljanstva vzgoja je toliko bolj potrebna, kolikor manj je. Navidežno to ni zadeva kmetijskih strokovnjakov. Pa je! Le živa beseda vže. Besedo pa sliši kmet marsikje. Toda le kmetijska strokovna predavanja se smatrajo za nekaj resnega, vsake druge govore poslušala le bolj nekako iz navade in za zabavo in jih točno tudi takoj pozabi.

Resno besedo pa si vsaj deloma zapomni in baš zaradi pozitivnih uspehov, ki jih glede državljanskega čuvstvovanja lahko dosežejo kmetijski strokovnjaki, je potrebno, da se na način, ki ni vsiljiv vpletajo med strokovna predavanja stavki, izreki, dogodbece, ki mimogrede vzbujajo in učvrstijo državljansko zavest.

Iz globokega državljanskega čuvstvovanja se logično mora razviti nekaj soliden pravni čut. Dasi ima naš narod zelo dobro razvit čut za absolutno pravičnost, je njegova mehka duša premalo sposobna za objektivno presojanje in preide iz usmiljenja ali ljubezni preko stvari, ki bi se v interesu države in javnosti ne smeje skrivati ali braniti. V pravem čuvstvovanju so nam lahko v svetel vzgled Francozi, kar se je osobito pokazalo v času Dreyfusovega procesa, ko je narod spontano in pred vsem svetom obsodil svojo državno vojaško justico, da se reši po nedolžnem obsojeni častnik, če tudi je bil žid. Iz te dobe datirajo znamenite Clemenceaujeve besede: Tam, kjer je danes pogazeno pravo enega človeka, bo jutri ogroženo pravo vseh.

V svobodni državi se ni bati, da bi se gazilo pravo od sodnijskih instanc, ogroža ga pa lahko pomanjkanje pravnega čuta v širokih plasteh.

je naše življenje, zdravje in premoženje, naša sedanost in bodočnost. Za dodatek je napisal ing. I. Zaplotnik še članek: »Poizkusi s krompirjem«.

Zivinoreja se nam izplača le, če imamo dobre živali in jih tudi dobro krmimo. V članku ing. B. Venka: »Plemenska odbira živine«, nam pisatelj predloči, da moremo doseči uspehe le na ta način, če bomo pridelali več in boljše krme, pa če bomo odbrali za plemo samo dobre, mlečne in rodovitne krave. Po večletnem preudarnem izbiranju smo dobili lansko leto stalni sadni izbor za našo banovino. Letos nam podaja ing. F. Lukman »Trsni izbor za dravsko banovino«, ki ga bodo s pridom uveljavljali učitelji v vinorodnih krajih. Fr. Vojska nam poda prav zanimivo in poučno biološko črtico: »Življenje v vinu«.

Ako primerjamo, kako malo cenimo pri nas sadje in grozdje kot živilo, kar je pri drugih narodih postalo že neobhodna potreba, moramo le pozdraviti umestno razpravo: »Uživajmo več domačega grozdja in sadja«.

Članek Albina Prepeluha: »Okoli agrarne reforme«, bo marsikateri učitelj z zanimanjem prebral, saj je to vprašanje baš danes tako aktualno. Dr. L. Bohun kaže v članku: »Ali je treba našemu kmetovalcu kaj vedeti o morju«, važnost morja za agrarece.

Lavo Čermelj nas v poljudnem kramljanju: »Krajna vas je dobila elektriko.« seznanja z glavnimi skrivnostmi te blagodati in njenimi napravami.

Če še omenim članke: »O letalstvu«, »Gora Atos«, »Političen pregled« in »Služba pri vojaki in pravico do skrajšanega roka«, sem podal kratek pregled vsebine letošnjega Koledarja, ki nudi mnogo izbire za pouk v naših šolah.

Dr. Stanko Gogala: Temelji obče metodike

Slovenska šolska Matica je v svojih publikacijah za leto 1933. izdala kot VIII. zvezek »Priročne pedagoške knjižnice« obširno delo našega znanega pedagoga dr. Stanka Gogala: »Temelji obče metodike«.

Izbiro naslova, ki je za nas nekaj novega, utemeljuje pisatelj z razliko med predmeti, ki oblikujejo mlado duševnost in jo vsebinsko bogate — torej med vzgojnimi in izobrazbenimi dobrinami — ter med človekom, ki mu je delo vzgajanja in izobraževanja zaupano (vzgojitelj, učitelj) odnosno namenjeno (gojenec, učenec). Pod »metodik« razumeva dr. Gogala oni del praktične pedagogike, ki se bavi z osebnostnimi temelji pedagoškega dela za razliko od »didaktike«, ki jo zanimajo izobrazbene in vzgojne vrednote same, njihove predmetne posebnosti in zakonitosti ter zahteve, izvirajoče iz njih na naše delo.

V uvvedanju, da ima metoda svoj izvor v osebi, ki po njej dela ter se v njej tudi izraža, da je torej po svojem bistvu nekaj enkratnega in osebnega, razmatra avtor v svoji knjigi vse pedagoško delo pod vidikom človeka, njegove sposobnosti pomagajanja in posredovanja na eni ter sprejemanja in usvajanja na drugi strani. V smislu Vebrove analitične psihologije, ki loči posledno samo doživljanje od njegove vsebine (n. pr. samo predstavljjanje od tega, kar si predstavljamo) razlikuje Gogala dvoje vrst pedagoškega dela: vzgajanje in izobraževanje. Poslednje mu je vsebinsko bogatenje duševnosti, a njegov rezultat, izobrazba, vsebinsko bogastvo, dočim razumeva pod pojmom vzgajanja prebujanje, razvijanje in stopnjevanje kot tudi